

Ministerstvo zemědělství České republiky

Výklad úseku vodního hospodářství

Č.j. : 20307/2005-16300

Věc: Pojem „vodní nádrž“
[k § 55 odst. 1 a 4 vodního zákona]

Dotaz:

Odbor rybníkářství, myslivosti a včelařství Ministerstva zemědělství ČR se výkladové komise pro vodní zákon a související právní předpisy v působnosti Ministerstva zemědělství dotázal, jak definovat vodní nádrž podle ustanovení § 55 vodního zákona.

Výklad:

Vodní nádrž je podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. a) vodního zákona vodním dílem, a slouží k účelům uvedeným v návěti tohoto ustanovení, tedy ke vzdouvání a zadržování (akumulaci) vod, ochraně před škodlivými účinky vod a sucha, k úpravě vodních poměrů, k využívání energetického potenciálu povrchových vod, k chovu ryb a vodních živočichů, k rekreaci a případně k jinému nakládání s vodami. Pro jednotlivou vodní nádrž jsou pak tyto účely konkretizovány v povolení k nakládání s vodami.

Vodní nádrž je podle výše uvedeného ustanovení stavbou podle veřejného práva, která je tvořena hrází, upraveným zásobním prostorem a případně dalšími zařízeními (nápustní a výpustní objekty, bezpečností přeliv apod.). Vymezení a rozsah konkrétní vodní nádrže je dán v jeho stavebním povolení a ověřené (projektové) dokumentaci. Pokud se nedochovaly doklady (především ověřená dokumentace), platí ustanovení § 125 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. V pochybnostech o tom, zda jde o vodní dílo, rozhodne místně příslušný vodoprávní úřad podle ustanovení § 55 odst. 4 vodního zákona.

Rybník je druhem vodní nádrže, která splňuje podmínky ustanovení § 2 písm. c) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství), ve znění pozdějších předpisů, tedy je určena především k chovu ryb a zároveň v ní lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jejího vypouštění a slovení. Při posuzování toho, zda se jedná o vodní nádrž určenou především k chovu ryb, lze vyjít též z pořadí účelů uvedených v povolení k nakládání s vodami, případně v manipulačním řádu. Rybníkem tak nebude vodní nádrž, na níž má přednost účel vylučující převažující určení pro chov ryb. Naopak, uvedení např. akumulace vod před chovem ryb nebrání tomu, aby vodní nádrž byla rybníkem.

Nad rámec výše uvedeného pohledu veřejnoprávního pak z hlediska práva soukromého je třeba zmínit ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, podle níž je třeba pro určení, zda je vodní dílo samostatnou věcí či nikoliv, v každém jednotlivém případě posuzovat konkrétní vodní dílo mimo jiné z hlediska jejího stavebně technického provedení, zejména na základě znaleckého posudku z oboru stavebnictví – stavby vodní. Vodní nádrž může být samostatnou věcí, pokud se jedná o vodní dílo alespoň IV. kategorie technickobezpečnostního dohledu (TBD) podle vyhlášky č. 471/2001 Sb. Vodní nádrž se může stát součástí pozemku podle § 3054 občanského zákoníku.

Odůvodnění:

Vodní nádrž je významným prvkem hydromanagementu, v kulturní krajině prakticky nezastupitelným. Základní definice vodní nádrže vyplývá z ustanovení § 55 odst. 1 vodního zákona. Podle příslušné technické normy je vodní nádrž definována jako vodní útvar (z hlediska vodohospodářského) či prostor (z hlediska stavebně technického) vzniklý vzdouvací stavbou a určený k akumulaci vod a k řízení jejich odtoku. Toto ustanovení však hovoří především o účelu vodních děl jako takových a stanoví, že vodní díla jsou stavbou ve smyslu veřejného práva. Pro uchopení vodní nádrže jako právního pojmu je však třeba znát i jeho další charakteristiky, zejména postavení vodní nádrže z hlediska soukromého práva. V praxi se pak rovněž ukazuje problém s určením, která vodní nádrž vyhoví požadavkům zákona o rybářství na rybník.

V novém občanském zákoníku, ale často i v judikatuře Nejvyššího soudu, je zdůrazňována myšlenka terminologické nejednoty, nestejnosti práva veřejného a soukromého (viz § 1 odst. 1 věta druhá občanského zákoníku). Tedy např. stavba v pojetí veřejného práva nemusí být vždy stavbou z hlediska práva soukromého, tedy ani vodní díla, která jsou stavbou podle vodního zákona, nemusí být stavbou z hlediska práva soukromého. To znamená, že vodní díla se automaticky, jen na základě vodního zákona, nepovažují za samostatné věci z hlediska soukromého práva.

Z konstantní judikatury a poznatků právní vědy vyplývají 4 základní kritéria pro posouzení toho, zda je stavba samostatnou věcí, dále jedno pomocné kritérium a pak kritérium posouzení toho, co je účelné a obvyklé v právních a jiných lidských vztazích, které funguje jako jakýsi superkorektiv přibližující právní svět tomu reálnému. Základními kritérii jsou:

- 1) Účelnost - potenciální věc musí sloužit potřebám lidí, nejen hospodářským, ale i ostatním, biologickým, kulturně sociálním apod.
- 2) Ovladatelnost - musí být možnost s potenciální věcí nakládat se současnou úrovní poznání.
- 3) Vymezenost - musí být možné rozpoznat, kde potenciální věc končí a začínají jiné věci.
- 4) Výsledek stavební činnosti - věc musí vybudovat člověk. Jeskyně nebo bobří hráz tak věci nejsou.

Pomocným kritériem je použití stavebních materiálů.

První dvě kritéria nepředstavují při posuzování vodních děl závažnější problém, avšak lze nalézt řadu případů, v nichž je popíráno splnění dalších podmínek u některých vodních děl zhotovených ze zpracované zeminy, jakou jsou malé vodní nádrže a protipovodňové hráze. Pro důkladné posouzení věci je vhodné si vyžádat znalecký posudek či alespoň odborné posouzení.

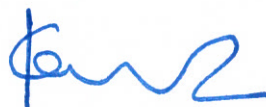
Zemní hráze, ať již jako součást vodní nádrže nebo jako protipovodňové opatření, pak jsou výsledkem stavební činnosti. Nejedná se v žádném případě o pouhé „přesunutí hromady hlíny“. Takovým postupem v žádném případě nemůže vzniknout hráz, která by vyhověla technickým požadavkům na výstavbu a splnila požadavky všech dotčených právních předpisů. Stejně tak použitý materiál je sice zeminou, avšak natolik zpracovanou (homegenizovanou, sušenou, mělněnou, zbavenou biologických složek), že se již jedná o stavební materiál.

Pokud jde o to, zda je s vodními díly účelné a obvyklé nakládat jako se samostatnými věcmi, pak je třeba konstatovat, že nepochybně tomu tak je. Malé vodní nádrže, ale i jiná vodní díla jsou nezbytná pro řádný management vody v krajině. Kromě přímých funkcí hospodářských jako je chov ryb, sportovní či rekreační využití a např. závlahy, mají neméně významnou roli nepřímou v ochraně krajiny před suchem a povodněmi, ale i při doplňování lokálních zvodní. Rovněž nelze odhlédnout od nedávné historie, kdy celá řada vodních děl - malých vodních nádrží vznikla na cizích pozemcích (obvykle větším množstvím) a je dlouhodobě spravována a užívána odlišným subjektem. "Převedení" vodních děl do vlastnictví vlastníků pozemků by vyvolalo velké množství komplikovaných soudních sporů o vydání bezdůvodného obohacení a následně neméně komplikované dohady doprovázející další správu vodních děl ve spoluvlastnictví vlastníků pozemků. Proto i z hlediska bezpečnosti nejen samotných vodních děl je třeba je vnímat jako samostatné věci.

Pokud jde o určení toho, která vodní nádrž je rybníkem, je na posouzení nejkomplicovanějším kritériem určení nádrže "především k chovu ryb". Současná judikatura správních soudů (zejména KS Brno - např. rozsudek č. j. 29 A 17/2015-44 ze dne 20. 1. 2017) se kloní k formálnímu pojetí zkoumání pořadí účelů uvedených v povolení k nakládání s vodami, případně v manipulačním řádu. S tímto přístupem lze z praktického hlediska souhlasit, avšak je třeba zohlednit to, že ne všechny účely, i kdyby byly uvedeny před chovem ryb, vylučují, aby vodní nádrž z hlediska svého běžného užívání byla rybníkem. Naopak i vodní nádrže, které z hlediska hospodářských potřeb slouží výhradně chovu ryb, jsou stále důležitým prvkem managementu vody v krajině, doplňují lokální zvodně a působí proti negativním účinkům sucha a nelze říct, že by jejich přímá funkce (chov ryb) převažovala z hlediska obecného zájmu nad funkcí nepřímou (hydromanagement krajiny), při tom se tyto funkce vzájemně nevylučují.

V Praze dne 22. srpna 2005

Aktualizováno ke dni 19. března 2018

Ing. Aleš Kendík
náměstek pro řízení sekce vodního hospodářství